

Dillerdeki Müjde

﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ
مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنَ بَعْدِي
اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ﴾

“Hatırla ki Meryem oğlu İsa: ‘Ey İsrâiloğulları!
Ben size gönderilmiş Allah’ın elçisiyim, benden önce
gelen Tevrat’ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek
Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak
geldim.’ demişti. Fakat o, kendilerine açık deliller
getirince: ‘Bu apaçık bir büyüdür.’ dediler.”

(Saf, 61/6)

HİRA

- ❖ Siyer Coğrafyası’nda gelecek son peygamberin ortaya çıkması bir sürpriz değil, beklenen bir durumdu. Neden?
- ❖ Peygamberimizin: “Ben atam İbrâhim’in duası, kardeşim İsa’nın müjdesi, annem Âmine’nin ise rüyasıyım.” hadisi nasıl anlaşılmalıdır?
- ❖ Başka din mensuplarının kutsal kitaplarında son peygambere ait bilgilerin yer almasını nasıl değerlendirirsiniz.?
- ❖ Yahudilerin, “kendi öz çocuklarını tanıdıkları gibi son peygamberi de tanımaları” ama buna rağmen tasdik etmemeleri, nasıl anlaşılmalıdır?
- ❖ Hristiyanların, Hz. İsa’nın dilinden onlarca âyet duymalarına rağmen son peygambere karşı tavırları nasıl anlaşılmalıdır?

Siyer Coğrafyası'nın tarihsel birikimini tam anlamı ile anlayabilmek için, bölgenin nübüvvet öncesi peygamber algısını ve özellikle gelecek son elçiyi bekleme noktasındaki hâlerini iyice anlamak gerekiyor. Şu hususu unutmamak lazım: Bölgede bir peygamberin ortaya çıkması sürpriz bir durum değil, beklenen ve insanlar tarafından gözlenen bir hadisedir. Mekke, Hz. Âdem'den itibaren onlarca peygambere yataklık etmiş; Hz. İbrâhim ve Hz. İsmâil'in hatıralarının tanığı olmuş, peygamberlere zemin olmanın ne demek olduğunun lezzetini tatmış ve o günden itibaren hep gelecek son nebinin zuhur edeceği zamanın özlemini çekmiştir. Hz. İsa'dan beridir susan vahyin dili, hakikat âşıklarının adeta kendine hasret bırakmıştır. Bu zor dönemlerde bir avuç insan fetret döneminin müminleri olarak kalmışlarsa da insanlığın çoğu Allah'ın kendilerine gönderdiği dini tahrif etmiş, uydurdukları bazı düşüncelere din diye inanmaya başlamışlardı.

Fetret dönemindeki sapmalardan rahatsız olan hakikat sevdalıları, Allah dışında herhangi bir varlığa veya puta tapmamalarına rağmen elde tahrif edilmemiş bir metin ve ilahî bir kelam olmadığı için Rablerine nasıl kulluk edeceklerine dair net bilgilere sahip değillerdi. Bunun için bu bir avuç hakikat aşığı her gün, her an gelecek son elçinin ve ona gönderilecek ilahî kelamın gelişini beklemeye koyulmuşlardı. Ancak gelecek son elçinin ayak seslerini bekleyen sadece onlar değildi. Bütün bir insanlık O'nu (sas) bekliyor, yolunu gözlüyorlardı. Böyle olduğu için de bazen bir dua, bazen bir müjde, bazen de bir rüya, O'ndan bahisler açıyordu. Hani Efendimiz (sas) kendi geliş seyrini anlatırken şöyle diyordu ya: **“Ben atam İbrâhim'in duası, kardeşim İsa'nın müjdesi, annem Âmine'nin ise rüyasıyım.”**^[1] Nasıl ki Allah Resûlü (sas) geliş seyrini Hz. İbrâhim'den başlatarak Hz. İsa ile devam ettirmiş, sonra sözü annesi Âmine'ye getirmişse hadiste geçen üç ifadeyi; dua, müjde ve rüyayı, sadece üç şahıs ile sınırlandırmamalıdır. Şu an elimizde bulunan tarihi rivayetler üzerinden bir değerlendirme yaparsak beklenen son elçinin;

[1] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, XXVIII, 379, 380.

birçoklarının duası, müjdesi ve rüyası olduğunu görüyoruz. O günlerde semaya kalkan her el: “Hadi, artık gel!” diyor, ötelere bakan her göz: “Nerede kaldın ey Nebi?” diye haykırıyor, görülen her rüya ondan bahisler açıyordu.

Biz o günün dünyasında beklenen son elçiden bahsedenerleri ve O’na (sas) ait bazı hakikatlere değinenleri altı başlıkta toplayabiliriz. Bunlar:

- *Yahudiler ve Hristiyanlar*
- *Zerdüştler*
- *Hindular*
- *Budistler*
- *Kâhinler ve şairler*
- *Hanîfler*

Görüldüğü gibi o gün için var olan yaygın din mensupları, gelecek son nebinin haberlerini insanlara anlatıyor, O’na ait müjdeleri ve muştuları duyuruyorlardı. Peki, neden bunca farklı din ve düşünce mensubu böyle bir konuda ittifak etmiş ve her gelen O’nu müjdelemişti? Çünkü O (sas), Kur’ân’ın ifadesi ile *Hatemen-Nebiyin* idi;^[2] yani peygamberlik ailesinin, nübüvvet silsilesinin son halkası idi. Binlerce senelik bir yürüyüşün son noktası idi. O (sas) son elçi olduğu için her gelen O’nu müjdeleyerek gitmişti. Her gelen: “*Ben gidiyorum ki benden daha hayırlısı gelsin.*” diyordu. Hâl böyle olunca tüm kutsal metinler ve bu metinlerden ilham alan zihinler, gelecek son elçinin zuhur etmesini müjdelemişti. Bu müjdelemelerin nasıl olduğuna biraz değinelim.

1. Yahudiler ve Hristiyanlar

O güne kadar birçok tahrif ve tebdile uğramasına rağmen mevcut Tevrat metinleri azımsanmayacak düzeyde gelecek son nebinin ismi dâhil, birçok sıfat ve özelliğini detaylı bir şekilde anlatmaktaydı. Zaten Kur’ân, onların gönderilen elçiyi çok iyi tanıdıklarını söylemiyor muydu? Diyordu ki: “**Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (yani gönderilen son elçiyi) öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Ama buna rağmen bile bile gerçeği gizlerler.**”^[3] Kur’ân’ın burada, “ya’lemune/biliyorlar” yerine, “ya’rifune /tanıyorlar” demesi bir hakikati beyan etmek içindir. Onlar gerçekten öz oğullarını

[2] Ahzâb, 33/40.

[3] Bakara, 2/146.

tanıdıkları gibi hatta bundan daha da ötesi bir bilgi ile son elçinin özelliklerine dair birçok bilgiye vakıftılar. Özellikle Yahudilerin, gelecek son elçi nasıl tanıdıklarını önceleri Yahudi bir âlim iken sonra Müslüman olan Abdullah b. Selâm'ın şu sözleri göstermektedir. Bir gün Hz. Ömer ona bu âyeti sorar, der ki: *“Gerçekten siz (Yahudiler) öz oğullarınızı tanıdığınız gibi Resûlullah'ı tanır mıydınız?”* Abdullah b. Selâm: *“Evet, ey Ömer! Tanırdık, hatta öz oğullarımızdan daha fazla tanırdık. Çünkü oğullarımızın bize ait olduklarını biz iddia etsek de onu en iyi hanımlarımız bilir. Belki bizim sandığımız çocuklar bizden olmayabilir. Ama biz Resûlullah'ın son nebî olduğu hususunda o kadar net bilgilere sahiptik ki bu konuda en ufak bir şüphe duymuyorduk.”* diyecektir. Hz. Ömer bu samimi ikrarları duyunca dayanamayacak, Abdullah b. Selâm'ı alnından defaatle öpecekti.^[4] Abdullah b. Selâm'ın nasıl Müslüman olduğunu anlatan rivayetlere baktığımız zaman da zaten onun bir ön bilgi ile Resûlullah'ın huzuruna çıktığını, aklında O'na sormak için üç soru belirlediğini ama Efendimiz'i (sas) görür görmez de hemen O'nu tanıdığını, aklında belirlediği soruları bile sormayıp: *“Bu yüz asla yalancı yüzü değil!”* diyerek, iman ettiğini görürüz.^[5]

Bu hadiseye benzer bir rivayeti, ileride Peygamber evinin hanımı olacak Safiyye validemiz anlatır. Der ki: *“Resûlullah'ın Medine'ye hicret ettiği günlerde babam Huyey ile amcam Ebû Yâsir'in konuşmalarına şahit oldum. Amcam, babama soruyor: ‘Bu gerçekten O mu? (Yani son peygamber mi?)’ Babam: ‘Vallahi de O!’ diyordu. Amcam: ‘İyi bakıp gözlemleyebildin mi? Gerçekten O'nu tanıdın mı?’ diye soruyor, babam ise: ‘Evet, O'nu tanıdım!’ diyordu. Amcam bu sefer: ‘Peki, onun hakkında ne düşünüyorsun?’ diye soruyor, babam: ‘Vallahi! Yaşadığım müddetçe O'na karşı olacağım!’ diyordu.”*^[6]

Yahudilerin nasıl son elçinin yolunu gözlediklerine dair bir rivayeti de peygamber şairi Hassân b. Sâbit şöyle aktarır: *“Ben Medine'de yedi, sekiz yaşlarında bir çocukken bir sabah erken saatlerde Yesrib kalelerinin üzerinden bir Yahudi'nin: ‘Ey Yesrib halkı! Vallahi bu gece beklenen Ahmed'in yıldızı doğdu. Bu gece son elçinin doğumu gerçekleşti.’ diye seslendiğini duydum.”*^[7]

[4] Kurtubî, *el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân*, II, 387.

[5] İbn Hişâm, *Sîre*, II, 190-192; Beyhâki, *Delâil*, II, 531; Tirmizi, “Kıyâmet”, 36.

[6] İbn Hişâm, *Sîre*, III, 194.

[7] İbn Hişâm, *Sîre*, I, 211, 212.

Yahudi âlimlerinden biri olan Zeyd b. San'a, bir gün beklenen son elçiye dair ellerindeki metinlerde şöyle bir âyet olduğunu söylemişti: “Onun hilmi, cehline galebe çalmıştır. Cahillerin şiddeti ancak onun hilmini artırır!” Bu âyetin, Efendimiz’deki tecellisini görünce de hemen iman etmişti.^[8]

Sadece birkaç örnek olsun diye verdiğimiz bu rivayetleri çoğaltmak mümkündür. Onların bu bilgilerinin kaynağı ellerindeki kitapları olan Tevrat idi. Bu metinlerin bazılarında açıkça gelecek son peygamberin adının Muhammed olduğu da yazılıydı. Ancak Efendimiz’in ismi, söz konusu kitaplarda İbranicice veya Süryanice karşılığı olan *Müşeffa*, *Münhemenna* veya *Himyata* olarak geçmektedir. Bu isimlerin hepsinin anlamı *Muhammed* ismi ile aynıydı. Hepsi *hamd* kökünden gelen kelimelerdi.^[9]

Yahudilerin *Muhammed* ismini bildiklerini ve bu ismin son elçinin adı olduğuna dair bilgileri, çocuklarına bu ismi vermelerinden de anlaşılmaktadır. Yahudilerden bu bilgiyi öğrenen bazı Araplar da çocuklarına Muhammed ismini veriyorlardı. İbn Habîb, Allah Resûlü’nün gelişine yakın Araplar arasında yedi kişinin Muhammed ismini taşıdığını belirtmektedirler.^[10] Bu isim her ne kadar Mekke’de ilk kez Efendimiz’e isim olarak verilmişse de Peygamberimizin doğumu sırasında Hicaz’da üç kişinin bu ismi taşıdığını görmekteyiz. *Muhammed b. Süleyman*, *Muhammed b. Uhayha* ve *Muhammed b. Harman*.

Bölgede Muhammed isminin ne düzeyde bilindiğini ve nasıl dilden dile dolaştığına dair önemli bir rivayette şudur: Efendimiz’in gelişinden yıllar önce Arap kabileleri ile İran arasında şiddetli bir savaş olmuştu. Tarihe *Zû Kâr* savaşı (m. 610 ?)^[11] diye geçen bu savaşta, Arap kabilelerinin öteden beri kullandıkları parolaları: ‘*Ya Muhammed*’ idi.”^[12]

Onların zihin dünyasına bu bilgileri telkin eden Tevrat metinleri, gelecek son elçinin zuhur edeceği yerin bilgilerini de veriyordu. Diyordu ki: “*Hak teâlâ, Tûr-u Sînâ’dan ikbal edip bize sairden tulu etti ve Faran (Paran)*

[8] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 566; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 700, 701.

[9] Abdulahad Dâvûd, *Tevrat ve İncil’e Göre Hz. Muhammed*, s. 269-288.

[10] İbn Habîb, *el-Muhabbar*, s. 130.

[11] Bkz. İsrail Balcı, “Zû Kâr Savaşı ve Arap-Sâsâni İlişkilerindeki Önemi”, http://dergi.ilahiyat.omu.edu.tr/Makaleler/659972711_20082703036.pdf

[12] İbn Habîb, *el-Muhabbar*, s. 130; Ya’kubi, *Tarih*, II, 46.

dağlarında zahir oldu."^[13] Bu âyet her ne kadar Yahudilerce farklı tevellere tabii tutulsa da üç peygambere ait, üç mekânın haberi çok net bir şekilde ortada durmaktadır. *Tûr-u Sînâ*: Sînâ Dağı, Hz.Mûsâ'nın (as) Allah'ın mesajlarını gördüğü ve ilahî vahye muhatap olduğu yerdir. *Sair*: Tevrat'ın lisanında Filistin'dir ve *Sair*'den tulu edecek olan, etmiş olan ise Hz. İsâ'dır. *Faran Dağları*: Bu ise Mekke ve çevresidir. Kitâb-ı Mukaddes'te, Hz. İbrâhim'in oğlu İsmâil'i *Faran* dağlarına götürdüğü bilgisi yer almakta; bu da tarihin açıkça beyan ettiği gibi Mekke'dir.^[14] Bundan dolayı o dönemde yaşayan Yahudi alimleri şunu söylüyorlardı: "*Son elçi Harem'de (Mekke'de) zuhur edecek ama orada barınamayacak; hurması ve ağacı bol olan bir beldeye hicret etmek zorunda kalacaktır.*"^[15] Orasının Medine olduğu da bilinen bir hakikatti. Yahudiler, bunu bildikleri için Yesrib'e gelip yerleşmiş ve son elçiyi hicret yurdunda beklemeye başlamışlardı. Onlar, Arapları sürekli olarak gelecek son elçi ile tehdit ediyor, yakında onun geleceğini, onunla birlikte tüm düşmanlarını ezip yok edeceklerini söylüyorlardı.^[16]

Bu meseleye Hristiyanların dünyasından da baktığımızda farklı bir manzarayla karşılaşmıyoruz. Hristiyan düşüncesinde müjde (incil) kelimesi önemli bir dinsel kavram ifade etmektedir. Her ne kadar Hristiyan dünyası müjde kelimesini sadece İncil'in bir vasfına indirgemiş olsalar da biz o müjde ile ayrıca neyin kastedildiğini gerek Kur'an'dan, gerek tahrif edilmiş olmasına rağmen onların kendi metinlerinin üzerinden görmekteyiz. Zaten Efendimiz (sas) "**Ben kardeşim İsâ'nın müjdesiyim**"^[17] diyordu değil mi? Kur'an bu konuda şunu söylüyordu: "**Hatırla ki Meryem oğlu İsâ: 'Ey İsrâiloğulları! Ben size Allah'ın elçisiyim, benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak geldim.' demişti. Fakat o, kendilerine açık deliller getirince: 'Bu apaçık bir büyüdür.' dediler.**"^[18]

Peki, bu bilgi Kitâb-ı Mukaddes'te nasıl geçmektedir: "*İsâ diyor ki: Eğer siz beni seviyorsanız benim tavsiyelerimi ezberleyiniz ve ben pederden ebediyen*

[13] Tesniye, bab:33, âyet: 2.

[14] Yaradılış, bab:21, âyet: 20, 21.

[15] İbn Hişâm, *Sîre*, I, 55, 56.

[16] İbn Hişâm, *Sîre*, II, 88.

[17] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, XXVIII, 379, 380.

[18] Saf, 61/6.

beraberinizde sabit kalacak diğer bir Paraklit (Faraklit) vermesini dileyeyim.”^[19] Âyette geçen *Faraklit*, “Allah’a çok hamd eden, öven ve övülen” yani “Ahmed” anlamındadır. Bu kelimenin etimolojisi ile ilgili araştırmalarda kelimenin Arap dilindeki karşılığının hammad ve hamid anlamlarına geldiği görülmektedir.^[20] Başka bir âyette Hz. İsa’nın dilinden şunlar aktarılır: “Mesih şöyle dedi: Artık ben sizinle söyleyemem. Çünkü âlemin reisi geliyor. Bende asla onun nesnesi yoktur.”^[21] Burada âlemin reisi diye müjdelenen, Son Peygamber Efendimiz’dir.

İncil metinlerinde geçen son nebîye ait bilgiler,^[22] Hristiyan rahiplerinin dillerinde de bir müjdeye ve büyük bir umuda dönüşmüştü. Nasıl ki Yahudiler gözlerini Mekke ve çevresine dikmişlerdiyse Hristiyan din adamlarında da farklı bir durum söz konusu değildi. Efendimiz’i (sas) gençlik döneminde gören Rahip Bahîrâ^[23] ile Rahip Nastura’nın^[24] sözleri hatırlandığında bu daha iyi anlaşılacaktır. Yine Selmân-ı Fârisî’nin hakikat arayışındaki yolculukları ve bu yolculuklar sırasında karşılaştığı din adamlarının sözleri bu meselenin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.^[25]

[19] Yuhanna, bab:15, âyet:14.

[20] Bu konuda Abdulahad Dâvûd şöyle demektedir: “Paraklit kelimesi ‘Periqlytos’ kelimesinin bozulmuş şeklidir. ‘Periqlytos’ gerek etimolojik, gerekse lugat anlamı itibarıyla ‘şanı yüce, övülmeye layık olan’ demektir. Bu hususla ilgili şahidim Alexandre’nin ‘Dictionnaire Grec Français’ isimli eseri olup kelimeyi şöyle açıklar: Bu birleşik isim ‘Peri’ ön eki ile övmek kökünden türeyen ‘kleotis’ kelimesinden mürekkeptir. Bu kelime Arapçada en meşhur, en çok öven, şanı en yüce olan ‘Ahmed’ kelimesinin tam karşılığıdır. Burada halledilmesi gereken tek mesele Hz. İsa tarafından kullanılan bu ismin Arami dilindeki aslını bulmaktır.” Dâvûd, *Tevrat ve İncil’e Göre Hz. Muhammed*, s. 276.

[21] Yuhanna, bab: 14, âyet: 30.

[22] Faraklit ile alakalı âyetler çoktur. Onlardan bazıları şunlardır:

Hiz. İsa dedi: “Benim adımla Rabbin göndereceği Faraklit size her şeyi öğretecek ve size söylediğim her şeyi hatırlanıza getirecektir.” (Yuhanna, bab:14, âyet: 26)

Hiz. İsa dedi: “Faraklit geldiği zaman iman edesiniz diye, gelmeden önce size şimdi söyledim.” (Yuhanna, bab:14, âyet: 29)

Hiz. İsa dedi; “Rab’den size göndereceğim Faraklit geldiği zaman, O benim hakkımda tanıklık edecektir...” (Yuhanna, bab:15, âyet:26)

Hiz. İsa dedi: “Ama size gerçeği söylüyorum, benim gitmem sizin için yararlıdır. Çünkü gitmezsem, Faraklit gelmez... Ama gidersem onu size gönderirim.” (Yuhanna, bab:16,âyet: 7)

Hiz. İsa dedi: “...Ama Faraklit gelince sizi tüm gerçeğe yöneltecektir. Çünkü kendiliğinden konuşmayacaktır. Ne işitirse onu söyleyecek ve gelecek şeyleri size bildirecektir.” (Yuhanna, bab:16, âyet:13)

Hiz. İsa dedi; “...O Faraklit beni yüceltecek çünkü benimkinden alacak ve size bildirecek.” (Yuhanna, bab:16, âyet:14)

[23] İbn Sa’d, *Tabakât*, I, 153-155; Taberî, *Tarih*, II, 54-55.

[24] İbn Sa’d, *Tabakât*, I, 156; Ebû Nuaym, *Delâil*, I, 173-174.

[25] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, V, 441; İbnü’l-Esir, *Usdü’l-Ğabe*, II, 511, 512.

Kur'ân'da Hz. Dâvûd'a (as) verildiği belirtilen Zebûr'un Kitâb-ı Mukad-des'te *Mezmurlar* olarak adlandırılan bölümüne baktığımızda da farklı bir durum görmeyiz. Hükümdar peygamberin dili ile kitaba giren ve şimdi bile okunduğunda kalplere farklı bir hava estiren o güzel dua, tamamen beklenen elçinin gelmesi için bir yakarıştır. Hz. Dâvûd, "kral" diye isimlendirdiği son elçinin gelmesi için şöyle dua etmektedir: "Ey Tanrı! Adaletini Kral'a, doğruluğunu Kral oğluna armağan et. Senin halkını doğrulukla, mazlum kullarını adilce yargılasın! Dağlar, tepeler, halka adilce selamet getirsin! Mazlumlara hakkını versin! Yoksulların çocuklarını kurtarsın, Zalimleri ise ezsin! Güneş ve ay durdukça Kral kuşaklar boyunca yaşasın. Yeni biçilmiş çayıra düşen yağmur gibi! Toprağı sulayan bereketli yağmurlar gibi olsun! Onun günlerinde doğruluk serpilip gelişsin! Ay ışıdığı sürece esenlik artsın! Egemenlik sürsün denizden denize, Fırat'tan yeryüzünün ucuna dek! Çöl kabileleri diz çöksün önünde! Düşmanları toz kaplasın. Tarış'ın ve kıyı ülkelerinin kralları O'na haraç getirsin. Saba ve Seva kralları armağanlar sunsun! Bütün krallar önünde yere kapansın! Bütün milletler ona kulluk etsin! Çünkü yardım isteyen yoksulu, dayanağı olmayan düşkünü o kurtarır. Yoksula, düşküne acır, düşkünlerin canını kurtarır. Baskıdan, zorbalıktan özgür kılar onları çünkü onun gözünde onların kanı değerlidir. Yaşasın Kral! Ona Saba altını versinler! Durmadan dua etsinler onun için! Gün boyu onu övsünler! Ülkede bol buğday olsun! Dağ başlarında dalgalansın! Başakları Lübnan gibi verimli olsun! Kent halkı ot gibi serpilip çoğalsın! Kralın adı sonsuza dek yaşasın! Güneş durdukça adı var olsun! Onun aracılığıyla insanlar kutsansın! Bütün milletler: 'Ne mutlu ona!' desin! Rab Tanrı'ya, İsrâil'in Tanrısı'na övgüler olsun! Harikalar yaratan yalnız O'dur. Yüce adına sonsuza dek övgüler olsun! Bütün yeryüzü O'nun yüceliğiyle dolsun!"^[26]

2. Zerdüştler

Özellikle eski İran/Pers İmparatorluğu'nun milâdî 6. ve 7. yüzyıllarda resmi dini olan Zerdüştlük ya da bilinen adı ile Mecûsilik (Mezdekilik) ateş kutsiyet atfeden bir yapıya sahipti. Muhtemelen Allah'ın gönderdiği bir Peygamber olan Zerdüşt, kavmine vahyin mesajlarını diğer peygamberler gibi iletmişti ancak o da zamanla tahrifatlara uğramıştı. Günümüzde Zerdüşt'e izafe edilen bazı kutsal metinlere sahibiz. *Vesta* ve *Zend Avesta* diye bilinen

[26] Mezmurlar, Bab:72, âyet:1-20.

bu kutsal metinlerin satır aralarında biz yine o son elçiye dair müjdeleri okumaktayız.^[27]

Kutsal kitaplarının *Desatir* babının 14 numaralı âyetinde şu ifadeler geçmektedir: “İranlıların ahlak seviyesi düştüğünde Arabistan’da bir nur doğacaktır. Takipçileri onun tahtını, dinini ve her şeyini yükseltecektir. Bir bina inşa edilmişti (Kâbe’ye işaret ediyor) ve onun içinde, ortadan kaldırılacak pek çok putlar bulunmaktaydı. Halk, yüzünü ona doğru dönüp ibadet edecektir. Takipçileri; İran, Taus ve Belh şehirlerini alacak ve İran’ın pek çok akıllı adamı, onun takipçilerine katılacaktır.”^[28]

3. Hindular

Çok eski ve farklı bir medeniyetin sahibi olan Hindularda ve onların kutsal metinlerinde de son elçiye dair müjdelerin varlığı bizleri şaşırtmıyor. Eğer çıkış itibari ile bir hakikate dayanıyorsa yüzyılların tahrifleri, tevilleri bu hakikatin az da olsa bir miktarını silemeyecek, o hâli ile bile son elçiye dair bazı haberleri müjdeleyecektir. Hinduların kutsal metinleri dört temel kısımda toplanmıştır. *Vedalar*, *Upanişadlar*, *Puranalar* ve *Kutsal Brahmânalar*. Bu dört kısma ait kitaplar koca koca külliyatlar hâlinindedir. Çoğu kehanetlere dayanan bu bilgilerin bazıları insanı şaşırtacak düzeydedir. Çünkü bu kehanetler açıkça Efendimiz’in adını zikretmektedir. İşte o kehanetlerden bir tanesi: “*Melekhali (yani yabancı bir memlekete ait olan ve yabancı bir dil konuşan) bir ruhsal öğretici, kendi yoldaşları ile birlikte zuhur edecek. Adı Muhammed olacak. Bütün günahlardan arandıktan sonra sen ona en samimi sadakatini ve bütün saygını sun...*”^[29]

4. Budistler

Buda’nın öğretileri ile oluşan bu dini metinlerde de onlarca farklı kelime ve nitelendirmelerle son elçiye dair mesajlar bulunduğu gibi birebir Kur’ân’ın bazı âyetleri ile örtüşen mesajlara da rastlamak mümkündür. Demek ki Uzakdoğu’da da değişen bir şey yok, onlarda beklenen müjdenin şarkılarına katılmış, onlarda aynı koroda yerlerini almışlardı. Nasıl olduğunu şu alıntı

[27] Hamidullah, *Kur’ân-ı Kerîm Tarihi*, s. 41.

[28] A. H. Viyarthi-U. Ali, *Doğu Kutsal Metinlerinde Hz. Muhammed*, s. 89, 90.

[29] A. H. Viyarthi-U. Ali; *Doğu Kutsal Metinleri*, s. 101, 102.

üzerinden görelim: “Ananda, mukaddes kişiye şöyle dedi: ‘Sen gittiğin zaman bize kim öğretecek?’ Ve mukaddes kişi cevapladı: ‘Ben yeryüzüne gelen ilk Buda değilim, son da olmayacağım. Zaman içinde dünyaya bir Buda daha gelecek, bu kişi kutsal tam anlamıyla aydınlatılmış ve davranışları hikmet dolu bir kişidir, hayırlıdır, kâinatı bilir, eşi olmayan bir önderdir, meleklerin ve ölümlülerin efendisidir. Size, benim de öğrettiğim ebedi hakikati açıklayacaktır. Dinini, amacını bildirecektir. Benim şimdi ilan ettiğim şekilde en mükemmel ve saf dini bir hayatı ilan edecektir. Onun şakirtlerinin sayısı binlerce olacaktır, oysa benim ki yüzlercedir.’ Ananda sordu: ‘Onu nasıl bileceğiz?’ Mukaddes kişi cevapladı: ‘O maitreya^[30] olarak bilinecektir.’^[31]

5. Kâhinler ve Şairler

Özellikle Arap yarımadasında yaşayan bazı kâhinlerin kehanetlerine ve şairlerin ise şiirlerine konu olan en büyük mesele gelecek son elçi idi. Bugünün dünyasında medyanın işlevini gören bu kahinler söylemleri, şairler de şiirleriyle gelecek nebîden haberler vermek suretiyle gündem oluşturuyorlardı. Birçok tarih ve edebiyat kitabı o dönemde yaşayan kâhinlerin kehanetlerini ve şairlerin şiirlerini bize aktarırlar. Mesela; Sevad b. Karib ed- Devsî, Hunâfir, Cizl b. Cizl el-Kindî, İbn Halasat ed-Devsî, Fâtıma bint Numan ve iki kardeş olan Şikk ve Satih o günlerin en önemli kâhinleriydiler. Bu kâhinlerden kimi semanın kulak hırsızlığını yapan cinlerden haberler alıyorlardı, kimileri bazı kutsal metinlerden ilham alarak çeşitli öngörülerde bulunuyorlardı. Ama Allah Resûlü’nün gelişine yakın bir zamanda bu kâhinler susmak zorunda kalmıştı. Kâhinlerin haber alma kaynaklarının kapanması büyük bir olayın habercisiydi. Onlar artık yıllar yılı müjdelerini verdikleri son elçinin nefesini enselerinde hissetmeye başlamışlardı.

6. Hanîfler

Hanîfler, kendilerini bölgenin şirk inancından soyutlayıp İbrâhimî dine nispet eden, fetret döneminin müminleriydi. Onlar da son elçinin yolunu gözlüyorlardı. Mesela onlardan biri Efendimiz’in (sas) yedinci göbekten

[30] Metinde geçen “Metteya ve Maitreya” rahmet demektir. Bkz. A. H. Viyarthi-U. Ali; *Doğu Kutsal Metinleri*, s. 102.

[31] A. H. Viyarthi-U. Ali; *Doğu Kutsal Metinleri*, s. 91, 92.

dedesi *Kâ'b b. Lüey*'di. ^[32] *Kâ'b b. Lüey*, Kureyşlileri cuma günleri Kâbe'nin avlusunda toplar, gelecek son nebiden bahisler açar, yaşlı gözlerle ötelere bakarak: "*Acaba ben ona yetişebilecek miyim?*" diye özlem ve hasretini dile getirirdi. ^[33]

O Hanîflerden biriydi *İbn Heyyeban*... Şam'da başlayan hakikat arayışını Yahudilikte bulduğunu zannederek içindeki yangını dindirmek adına Yesrib'e gelen o yiğit insan, bir müddet Medine'de kalınca: "*Hayır bu son elçinin getireceği din olamaz.*" diyerek onlardan yüz çevirip kendi hâlinde yaşamaya çalışırken her seferinde: "*Gölgesi başımda gezen sultan nerde kaldın?*" diye, son elçinin yolunu gözlerdi. O bir gün Benî Kurayza mahallesinde Yahudileri toplamış onlara son elçiden bahisler açmış ve demişti ki: "*Ey Yahudi Topluluğu! Tüm işaretler belirmiştir, O'nun gelişi an meselesidir. Sakın ha O geldiği zaman O'na karşı gelmeyin! Eğer O'na karşı gelirsiniz Allah O'nun eliyle sizi alçaltır, hepinizi O'na esir eder.*"^[34] Bu söz yıllar yılı Benî Kurayza Yahudileri arasında yankılanıp duracaktı. Ne zaman ki hicretin 5. yılında Efendimiz, yaptıkları ihanet neticesinde onları esir aldı o zaman: "*Keşke İbn Heyyeban'ı dinleseydik!*" deyip pişmanlıklarını dile getireceklerdi. ^[35]

O Hanîflerden biriydi panayırların yaşlı hatibi *Kuss b. Sâide*... Yaşı yüzün üzerinde olan bu bilge insan, *Ukaz* panayırında var gücü ile beklenen sultanlar sultanın müjdesini vermekte, insanlara O'ndan bahsetmektedir. Bir gün yine o panayırdaki şiirler okurken Efendimiz de oradadır. Allah Resûlü o günlerde yirmi yaşlarında bir delikanlıdır. Şiirdeki tevhidi mesaj Efendimiz'i o kadar etkilemiştir ki o şiirin birkaç satırını ezberlemiş, yıllar sonra *Kuss b. Sâide*'nin kabilesinden birilerini görünce: "**Dedeniz şöyle bir şiir okumuştunuz.**" deyip o satırları terennüm etmiş ve içlerinde o şiirin devamını bilen var mı diye sormuş, kimselerden ses çıkmayınca Hz. Ebû Bekir, ayağa kalkmış: "*Ben biliyorum, yâ Resûlullah! O gün ben de oradaydım!*" demiş ve şiiri başından sonuna okumuştur. ^[36]

[32] Bkz. Yıldırım, *Hız. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 35.

[33] ed-Dimaşki, *Subul el-Hudâ ve'r-reşâd fî sireti Hayri'l-İbâd*, I, 221.

[34] İbn Hişâm, *Sîre*, III, 284-285.

[35] Vâkıdî, *Kitabü'l-Meğâzi*, II, 7-9.

[36] İbn Kesîr, *el-Bidâye*, II, 376.

Kuss b. Sâide'nin şiiri şöyleydi: ^[37]

"Ey insanlar! Geliniz, dinleyiniz, belleğiniz! İbret alınınız!

Yaşayan ölür, ölen fena bulur! Olacak neyse olur.

Yağmur yağar, otlar biter; çocuklar doğar, annelerinin ve babalarının yerini alır.

Derken hepsi ölüp gider! Hadiselerin ardı arkası kesilmez; hepsi birbirini kovalar.

Kulak tutunuz, dikkat kesiliniz; gökte haber, yerde ibret alınacak şeyler var.

Yeryüzü bir büyük dîvan, gökyüzü yüksek bir tavan.

Yıldızlar yürür, denizler durur. Gelen kalmaz, giden gelmez.

Acaba vardıkları yerden hoşnut olup da mı kalıyorlar?

Yoksa, orada kalıp da uykuya mı dalıyorlar?

Yemin ederim, yemin ederim ki Allah'ın indinde bir din vardır ki

şimdi içinde bulunduğunuz dinden daha sevgilidir!

Ve Allah'ın gelecek bir peygamberi vardır ki gelmesi pek yakındır.

Gölgesi başımızın üstüne geldi! Ne mutlu o kimseye ki ona

iman eder; o da kendisine hidayet eyleye!

Yazıklar olsun, ona isyan ve muhalefet edecek bedbahta!

Yazıklar olsun, ömürleri gafletle geçen ümmetlere!

"Ey insanlar! Hani ya babalar, dedeler, atalar? Nerede soy sop?

Hani o süslü saraylar ve mermer binalar yükselten Âd ve Semûd kavimleri?

Hani ya, dünya varlığından gururlanıp da kavmine, 'Ben sizin en

büyük Rabbiniz değil miyim?' diyen Firavun'la Nemrud?

Onlar, zenginlikçe kuvvet ve kudretçe sizden çok daha üstün idiler.

Ne oldular? Bu yer, onları değirmeninde öğüttü, toz etti, dağıttı.

Kemikleri bile çürüyüp dağıldı. Evleri yıkılıp ıssız kaldı.

Yerlerini yurtlarını şimdi köpekler şenlendiriyor.

Sakin, onlar gibi gaflete düşmeyin, onların yolundan gitmeyin!

Her şey fanidir; bâkî olan ancak Allah'tır.

Ki O, birdir, şeriki ve nâziri yoktur! İbâdet edilecek ancak

O'dur. Doğmamış ve doğurmamıştır!

Evvel gelip geçenlerde, bize ibret olacak şey çoktur! Ölüm bir ırmaktır.

Girecek yerleri çok ama çıkacak yeri yoktur! Büyük küçük hep göçüp gidiyor!

Giden geri gelmiyor! Kat'î bildim ki herkese olan, size ve bana da olacaktır."^[38]

[37] Bu şiir şu kaynaklarda geçmektedir: Beyhâkî, *Kitâbü'z-Zühûd*, II, 265; İbni Kesîr, *el-Bidâye*, II, 375-376.

[38] Bu tercüme Ahmet Cevdet Paşa'nındır. Bkz. Ahmed Cevdet Paşa, *Kıyas-ı Enbiyâ*, I, 65.

O Hanıflardan biriydi Hz. Ömer'in amcası, Aşere-i Mübeşşere'den Saîd b. Zeyd'in babası *Zeyd b. Amr b. Nüfeyl*...^[39] Onlardan biriydi *Varaka b. Nevfel*^[40] ve daha niceleri... Onlar da ne zaman bir peygamberden söz açsalar, sözü son elçinin üzerine getirir ve ona ait hususiyetleri dillendirirlerdi.

İşte başta Siyer Coğrafyası olmak üzere birçok yerde daha Efendimiz (sas) gelmeden O'ndan bahisler açılmış, kelimeler, şiirler hatta kehanetler O'nu anlatmış, parmaklar da hep O'nu işaret etmişti. Hz. Şuayb konuşunca *Müşeffah* demiş, Benî İsa'il'in diğer peygamberleri konuşunca *Münhemanna*, *Hımyata* ve *Ahyed* demiş, Zebûr konuşunca *Muhtar*, *Mukimu's-Sünne* demiş, Suhuf-u İbrâhim konuşunca *Mazmaz* demiş, İncil konuşunca *Sahibü'l Kadi-bi ve'l Hirave*, *Sahibu'l-Tac*, *Faraklit*, *Parakletos* demiş... Kim hangi kelimeyi derse desin, işin neticesinde Muhammed Mustafa (sas) demiş olmuş. Salât ve selam her türlü ihtiram O'nun (sas) üzerine olsun. (âmin)

[39] İbn Hişâm, *Sîre*, I, 306, 307; İbn Habib, *el-Muhabbar*, s. 171, 172.

[40] İbn Hişâm, *Sîre*, I, 295; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, II, 283.

DÂRÜ'L-ERKAM

- ❖ Abdullah b. Selâm'ın Müslüman olmasına vesile olan olaylar nelerdi?
- ❖ Tevrat'ta geçen: "Onun hilmi, cehline galebe çalmıştır. Cahillerin şiddeti ancak onun hilmini artırır!" âyetinin, Efendimiz'deki tezahürleri hakkında neler söylenebilir?
- ❖ Siyer Coğrafyası'nda kâhinlerin ve şairlerin konumları ve beklenen elçiden bahisler açmaları nasıl değerlendirilmelidir?
- ❖ Gelecek son peygamberin ayak seslerini bu kadar haber veren kaynaklar olmasına rağmen Mekke neden içlerinden çıkan peygamberi kabul etmede ciddi bir şekilde zorlanmışlardır?
- ❖ Hz. Peygamber'e yetişme hasreti ile yananlar, O'na yetişip de iman etmedikleri için yananlar; bu iki zümre hakkında neler söylenebilir?

SUFFA

- ❖ Siyer Coğrafyası'ndaki insanların gelecek son elçiyi bekleme noktasındaki hâllerini iyice anla ki peygamberliğin nasıl bir zeminde ortaya çıktığını kavrayabilesin.
- ❖ Bilginin tek başına kurtuluş vesilesi olamayacağını iyice anla ki iman etmenin değerini takdir edebilesin.
- ❖ Yahudilerin haset ve asabiyet hastalıklarını iyice anla ki bile bile hakikate savaş açmanın ne demek olduğunu öğrenebilesin.
- ❖ Hristiyanların sevgiye yükledikleri anlamı iyice anla ki Allah'a rağmen bir sevgi hastalığına yakalanmadan, denge üzere yürüyebilesin.
- ❖ Peygambere hasret sinelerin sözlerini iyice anla ki O'na kavuşup tasdik etmenin ne kadar büyük bir saâdet olduğunun farkına varabilesin.